

KERSTMIS IN DE KRIKKEMIK

Het oorspronkelijke kerstverhaal van Niek van der Blom, gepubliceerd in PDRH dec. 1957 is voor 'Oud Roest' bewerkt door Bert van der Ent. Illustraties: H. Amsing.

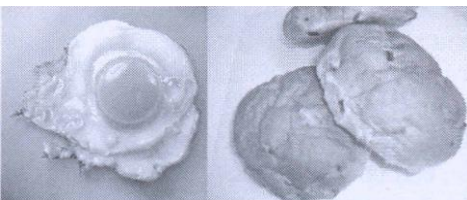
de reling van het sloependek sloegen wij het drukke gedoe op de kaai gade. Vrachtauto's en buffelkarren reden af en aan. Zwaar beladen handwagens werden getrokken door menselijke 'lastdieren', slechts gekleed in een schamele lendendoek. In de schaduw van een partij kisten zat een groepje paria's: mannen, vrouwen en kinderen, gehurkt. Gewapend met gedeukte eetketeltjes en lege conservenblikjes wachtten zij geduldig op het ogenblik, dat de koksmat de resten uit de kombuis onder hen

Bombay, 25 december 1948.

In de sombere dokken van India's grootste havenstad Bombay lag het schip, waarop ik voer - temidden van vele andere vrachtvaarders onder allerlei vlag - afgemeerd langs de rommelige kade nabij de Red Gate. In de ruimen zwoegden en zweetten de donkerhuidige koelies. Op de kade zwaaiden oude, nog door waterdruk gedreven hijskranen hun ijzeren armen traag van het schip naar de wal en omgekeerd. Ondanks het nog betrekkelijk vroege uur scheen het zonnetje op deze 'kerstochtend' reeds onbarmhartig fel en blakerde de scheepsdekken en zinken daken van de opslagloodsen. Er hing een doordringende stank van opgeslagen huiden rond. Op een lichter langszij deed een moslimschipper zijn behoefte over

... in de schaduw van een partij kisten zat een groepje paria 's, mannen, vrouwen en kinderen, gehurkt...

ons kerstontbijt was opgefleurd met een gebakken eitje en een krentenbolletje...

ter ere van de christelijke hoogtijdag, was opgefleurd met een zondags gebakken eitje en een krentenbolletje. De djongos Gavaanse bedienden hadden die messroom spaarzaam versierd met een armetierig kerstboompje, wat kunstdenngroen en een papieren guirlande, nog overgehouden van een vorig suikerfeest na ramadan. De stemming onder ons, keurig in wit tropenuniform gestoken mannen, was gedrukt. Onze gedachten waren ver weg, thuis in Holland, waar op dit ogenblik vermoedelijk iedereen nog in bed lag in verband met het tijdsverschil, en wellicht de regen tegen de ruiten hoorde kletteren of misschien zachte sneeuwvlokken een wit kleed zag spreiden over verlaten straten en kale landerijen, als een enkeling zich tenminste uit zijn warme bed waagde voor een tochtje naar het toilet.

Na het ontbijt begaf ik mij met anderen aan dek. Geleund over

boord. Wat verderop poetste een hindoestaanse roeier gemoedereerd zijn tanden met het drabbige water uit het dok. In de messroom aan

boord zaten de andere officieren en ik aan het ontbijt, dat

zou distribueren.

Een slangenbezweerder slofte op z'n gemak langs de schepen op zoek naar (betalende) toeschouwers voor een gevecht op leven en dood tussen zijn mangoest - een katachtig donkerbruin, bloeddorstig diertje - en één der giftige cobra's die hij in een rieten mand meedroeg. Ook enkele waarzeggers blikten zoekend omhoog, of zich langs de reling van de schepen ook willige slachtoffers voor hun wonderbaarlijke voorspellingen bevonden. Bedelende bruine kleuters, sommigen zelfs poedelnaakt, zeurden hardnekkig om aalmoezen. "Baks is, sahib, baksis," klonk hun klaaglijke roep en vragend werden handjes geheven. Aan dek, in de schaduw van de onderbrug, was de dikke hindoestaanse havenkapper aan het werk. Gekleed in een vuilwit jasje, gesloten met koperen marineknopen, stond hij gebogen over de weerbarstige krullebol van de kabelgast en hanteerde met vaardige hand de schaar. Op Engelse schepen knipte deze oosterse Figaro voor shillings, op Russische boten voor roebels, maar op de Nederlandse koopvaardij schepen was zijn tarief steevast twee biertjes, omdat daar altijd het beste bier van de wereld was. De likdoorn-dokter had het intussen druk met de tenen van de derde machinist. Met een rietje werden diens stekende eksterogen vakkundig uitgezogen, een gegarandeerd verlichting brengende therapie.

Op de kade had zich onderwijl een rij van, naar schatting, honderd broodmagere koelies opgesteld. Op een fluitsignaal van een opzichter - een in zwarte pandjesjas geklede Parsee - bestormden zij, gewapend met bikhamers, de gangwayen verspreidden zich snel over het schip. Even later klonk reeds het oorverdovend concert van al die kloppende hamers op de ijzeren dekken en dekhuisen. Roestbikken ...

uitgerekend op Kerstmis.

De hele bemanning van hoog tot laag had er gruwelijk de pest aan. Met een gesmoorde verwensing werden radiotoestellen, die reeds afgestemd stonden op het kerstprogramma van PCJ, de Wereldomroep, uitgeschakeld. Voor ons geen (radio)band met het verre vaderland, voor ons geen zang- en orgelklanken, geen gebeier van de kerstklokken... kortom, voor ons geen kerstsfeer. Slechts de roffel van de vermaledijde bikhamers op het roestige scheepsijzer, het luidruchtige, onmelodieuze lied van de arbeid was onze kerstmuziek. De herrie werd alleen een halfuurtje onderbroken, toen tijdens pikheet de kerstkist - afkomstig uit het Rotterdamse Zeemanshuis - werd uitgepakt en de daarin aanwezige kleine geschenken onder de bemanning werden verloot. Wij lieten ons daarbij de door de chefkok gebakken reusachtige kerstkransen goed smaken. Nauwelijks echter had de gezagvoerder het laatste woord van zijn toepasselijke speechje gesproken, of het gehamer en geklop aan dek barstte met hernieuwde kracht weer los. Het helse lawaai was niet om aan te horen en ieder die vrij van wacht was, ontvluchtte dan ook zo snel mogelijk het schip en de sombere dokken.

Met een paar officieren slenterde ik wat door de nauwe straatjes van de winkelwijk, langs galerijtjes vol met goederen, waarachter welgedane kooplieden met gekruiste benen op kleurige kussens troonden. Het riekte er naar wierook en andere smeulende kruiden. Soms werd het verkeer geblokkeerd door een paar zebu's, heilige koeien, die aan niemand toebehoorden, maar door iedereen gerespecteerd werden. Zou men het wagen deze dieren te verjagen om ruim baan te maken, dan zou de gehele hindoestaanse bevolking in woede ontsteken.

Met een riksha lieten we ons doelloos rijden door de stad met haar drukke linkse verkeer van dubbeldekse autobussen, overvolle trammetjes, auto's en koetsjes, getrokken door aftandse paardjes die droefgeestig het hoofd lieten hangen. In de 'Hanging Gardens', een mooi park met veel bloeiende planten, aangelegd op een heuvel boven de stad, genoten we van het

... de gieren op de Parsee begraafplaats 'de Torens der Stilte' wachtten vol ongeduld om hun lugubere opruimende taak te kunnen aanvangen...

uitzicht over Marine Drive en de altijd azuurblauwe baai van Bombay. Achter ons krijsten en klapwiekten grote gieren in de bomen van de 'Torens der Stilte', een Parsee begraafplaats. Zij wachtten vol ongeduld op de eerstvolgende begrafenis, waarbij zij dan weer hun lugubere opruimende taak zouden kunnen aanvangen.

De gehele middag en vroege avond brachten wij verder door in het zwembad van de Engelse club. Slechts een bordje op de hoogste duikplank, versierd met mistletoe, herinnerde ons eraan dat het toch heus kerstmis was. Want in kleurige letters stond daarop geschreven: 'Merry Christmas'. Maar opnieuw voelde ik mij niet in de kerstsfeer, zoals ik die van huisuit gewend was. ..

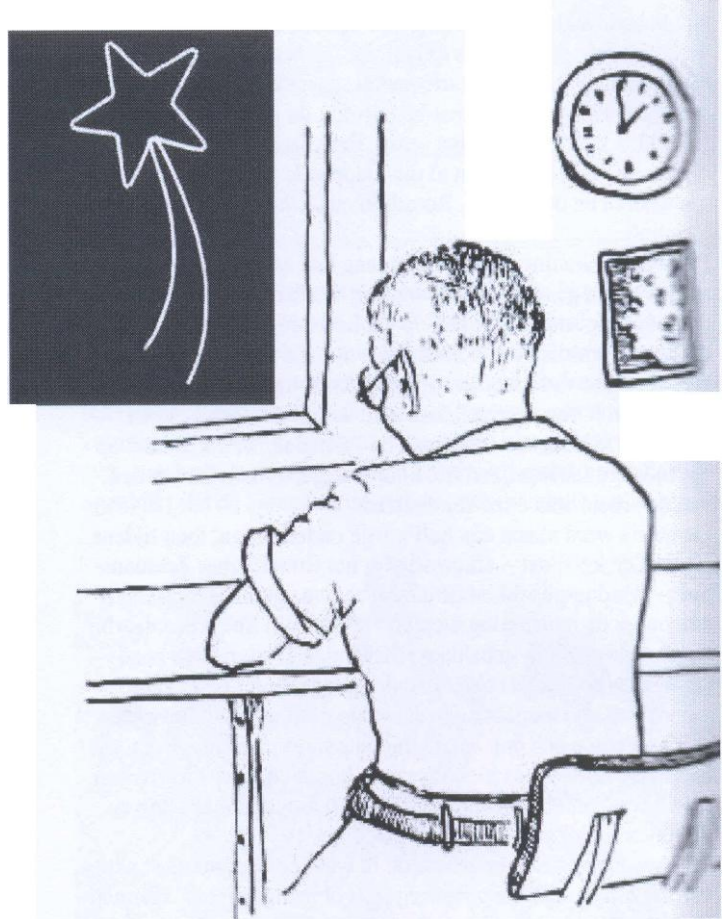

Die avond zouden wij door bemiddeling van de agent een echte Engelse kerstavond aan de wal aangeboden krijgen. Dus gingen wij terug naar boord om ons om te kleden en ons in een vers gemangelde witte broek en jasje toetoept te persen. Opnieuw werden wij bij deze werkzaamheden begeleid door het door merg en been opererende koor van bikhamers.

Wij waren uitgenodigd in één van de meest exclusieve clubs van Bombay, temidden van hogere officieren van het - toen nog aanwezige - Britse garnizoen, vele vooraanstaande burgers uit de plaatselijke society en hun respectievelijke dames. Opgehaald door een oncomfortabel rammelende legerautobus reden we, toen het al donker was, naar het buitenhuis van die club aan het strand van de Arabische Zee, die glinsterde in het licht van een zilveren maan. Romantisch klonk zachtens het ruisen van de branding door de zwoele tropennacht. Het was maar schijn, want wij in onze witte pakjes bleken slechts als muurbloempjes het decor te moeten vormen voor de plaatselijke elite. Na een plumpudding kerstdiner, dat naar onze maatstaven niet te eten was, mochten wij toezien hoe de bollebozen op de maat van een Engelse wals de Tweede Kerstdag ingleden. Op dat moment zag ik opeens duidelijk de ontstellende leegte van dit alles, ondanks de pracht en praal, de muziek, de dure drankjes door zwijgende bedienden met oosters ondoordringelijk gelaat - geruisloos gaande op blote voeten rondgediend. Stilletjes kneep ik er tussen uit en spoedde mij per taxi, bestuurd door een Sikh, wiens witte tulband scherp afstak bij zijn martiale zwarte baard, weer terug naar de dokken. Dit was het dus ook niet. ..

Eénmaal aan boord ging ik mistroostig direct naar mijn hut en schreef, bij het licht van een bureaulampje, een lange brief naar huis vol van heimwee naar de huiselijke gezelligheid rond een kerstboom. Mijn gedachten waren thuis en ik stemde mijn radio af op de Wereldomroep.

Opeens gebeurde er iets vreemds: door de patrijspoort scheen van buitenaf een zilveren lichtstraal in mijn hut. Ik ging naar dek om te kijken waar die straal vandaan kwam. Het hele havengebied scheen gehuld in het gedempte licht van een heldere ster. Merkte ik dat nu goed op? Hing er op de kade geen stank meer van de huiden, maar meer de geur van kostbare wierook? Sliep op de kade het groepje in lompen gehulde paria's zo vredig, niet omdat het nooit aflatende rumoer van de haven plotseling geluwd was, maar vooral omdat zij misschien hun magen hadden kunnen vullen met genoeg heerlijk voedsel? Waarom leken, nu de rammelende hijskranen, de sissende scheepswinches en de oorverdovende bikhamers gestopt waren, de koelies die zich opmaakten voor hun avondgebeden, toch zo op de 'herders in de velden'? En waarom stond er een verkoelend licht briesje die een op welriekende mirre gelijkende geur vanuit de bloeiende tuinen in onze richting blies? Boven de bergen in het oosten begon het reeds te dagen en veroorzaakte een zachte gouden gloed over de stad. Wierook, mirre en goud. .. en opeens hoorde ik het eeuwenoude lied, gezongen door jongenssopranen als van een engelenkoor uit de luidspreker van mijn radio komen:
'Ere zij God in de hoge, vrede op aarde, in mensen Zijn welbehagen'.
Het was ook hier kerstmis!

... en schreef een lange brief naar huis vol heimwee...